

Σίκο Μάνσχολτ: αγρότης, αντιστασιακός και πραγματικός Ευρωπαίος

Σίκο Μάνσχολτ 1908 - 1995

Ο Σίκο Μάνσχολτ ήταν αγρότης, συμμετείχε στην ολλανδική Αντίσταση στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ασχολήθηκε με την πολιτική στη χώρα του και ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος Επίτροπος αρμόδιος για θέματα γεωργίας. Οι ιδέες του Μάνσχολτ έθεσαν τις βάσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μιας από τις σημαντικότερες πολιτικές της από την ίδρυσή της.

Έχοντας ζήσει ο ίδιος τη φρίκη του λιμού στις Κάτω Χώρες στα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν πεπεισμένος ότι η Ευρώπη έπρεπε να γίνει αυτόνομη ούτως ώστε να εγγυάται σε όλους τους πολίτες τον αδιάλειπτο εφοδιασμό με τρόφιμα σε προσιτές τιμές.

Κεντρικός άξονας του σχεδίου Μάνσχολτ για την πρώιμη Κοινή Αγροτική Πολιτική ήταν η ενθάρρυνση της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα. Προέβλεπε συστήματα με τα οποία οι παραγωγοί λάμβαναν εγγυημένη κατώτατη τιμή για τα προϊόντα τους και παρείχε κίνητρα για αύξηση της παραγωγής. Ο φιλοευρωπαϊκός του προσανατολισμός, η αποφασιστικότητά του και το ξεκάθαρο όραμά του για το μέλλον σε συνδυασμό με τη βούληση να οικοδομήσει ένα κοινό μέλλον του έδωσαν επάξια τον τίτλο του πραγματικού Ευρωπαίου.

Νεανικά χρόνια

Γόνος στρατευμένης κοινωνικά οικογένειας που είχε μια ανθηρή αγροτική εκμετάλλευση στο Χρόνινγκεν, στις βόρειες Κάτω Χώρες, ο Σίκο Μάνσχολτ γεννήθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 1908. Ο πατέρας του ήταν ενεργό μέλος του ολλανδικού Σοσιαλιστικού Κόμματος και σημαντικός σύμβουλος του κόμματος σε αγροτικά θέματα. Η μητέρα του, κόρη δικαστή, ήταν μια από τις πρώτες γυναίκες που σπούδασαν πολιτικές επιστήμες στις Κάτω Χώρες και οργάνωνε συχνά πολιτικές συγκεντρώσεις για γυναίκες.

Μετά το Γυμνάσιο, ο Μάνσχολτ ήθελε να ασχοληθεί με τη γεωργία. Ο πατέρας του όμως, που είχε ήδη μισθώσει κτήματα για τον άλλο του γιο, δεν είχε την οικονομική δυνατότητα να κάνει το ίδιο και για τον Σίκο. Παρ' όλα αυτά, με την ελπίδα να ξεκινήσει μια σταδιοδρομία στον αγροτικό τομέα, ο Μάνσχολτ πήγε στις Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες (τη σημερινή Ινδονησία) και άρχισε να εργάζεται σε μια φυτεία τσαγιού. Δεν κατάφερε όμως να προσαρμοστεί στο εκεί αποικιακό σύστημα και επέστρεψε στις Κάτω Χώρες το 1936. Έναν χρόνο αργότερα κατάφερε να αποκτήσει ένα κτήμα στα πόλντερ του Βίρινγκεμερ, παντρεύτηκε και έζησε μια αγροτική ζωή έως το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Β' Παγκόσμιος Πόλεμος

Στη διάρκεια του πολέμου, ο Μάνσχολτ συμμετείχε ενεργά στην ολλανδική Αντίσταση κατά των γερμανών Ναζι εισβολέων. Τα πρώτα χρόνια έκρυβε φυγάδες στο αγρόκτημά του και διακινούσε απόρρητες πληροφορίες, αργότερα όμως έφθασε να διαχειρίζεται ένα εκτεταμένο δίκτυο διανομής που εφοδίαζε με τρόφιμα ανθρώπους οι οποίοι είχαν βγει στην παρανομία στις δυτικές περιοχές της χώρας. Μετά τον πόλεμο, σε ένδειξη αναγνώρισης της πείρας, του θάρρους και των οργανωτικών του ικανοτήτων, του προτάθηκε η θέση του υπουργού Γεωργίας, Αλιείας και Διανομής Τροφίμων στη νέα κυβέρνηση. Σε ηλικία 36 ετών, έγινε ο νεότερος έως τότε υπουργός στις Κάτω Χώρες.

Ανασυγκρότηση του αγροτικού τομέα

Αμέσως μετά τον πόλεμο, με τις σοβαρές ελλείψεις τροφίμων και την επισιτιστική κρίση να ελλοχεύει, το υπουργείο Γεωργίας ήταν ένα από τα σημαντικότερα υπουργεία. Ο Μάνσχολτ έλαβε σειρά μέτρων για την ταχεία αποκατάσταση των αποθεμάτων τροφίμων, ταυτόχρονα όμως είχε συναίσθηση της ανάγκης για βαθύτερο

εκσυγχρονισμό της γεωργίας ώστε να αποτραπούν μελλοντικές ελλείψεις και να διασφαλιστεί η επάρκεια. Θέσπισε κατώτατες τιμές για τα σημαντικότερα αγροτικά προϊόντα, ταυτόχρονα δε επέβαλε φόρους στις εισαγωγές και εφάρμοσε μέτρα στήριξης των εξαγωγών. Με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, προώθησε επενδύσεις στην έρευνα, την κατάρτιση και τη συνένωση κλήρων με στόχο τη δημιουργία μεγαλύτερων και αποδοτικότερων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Μια Κοινή Αγροτική Πολιτική για την Ευρώπη

Αταλάντευτος φεντεραλιστής, ο Μάνσολτ οραματιζόταν μια κοινή αγροτική πολιτική για την Ευρώπη. Το 1950 κατάρτισε σχέδιο για μια κοινή αγορά αγροτικών προϊόντων στην Ευρώπη, με μια υπερεθνική διοικητική δομή. Το σχέδιο, όμως, αποδείχθηκε υπερβολικά φιλόδοξο για την εποχή του και δεν υλοποιήθηκε. Αργότερα ωστόσο αναβίωσε και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για την αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Μετά από δωδεκάμισι χρόνια στον υπουργικό θώκο, ο Μάνσολτ βρήκε την ευκαιρία να προωθήσει τα σχέδιά του για κοινή πολιτική όταν ανέλαβε τη θέση του Επιτρόπου αρμόδιου για θέματα γεωργίας στην πρώτη Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1958. Το 1957 είχε ιδρυθεί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα με τη Συνθήκη της Ρώμης, η οποία προέβλεπε τη δημιουργία κοινής αγοράς στην Ευρώπη σε τρία στάδια διάρκειας τεσσάρων ετών έκαστο. Πολλοί θεωρούσαν αυτό το δωδεκαετές σχέδιο εξαιρετικά μεγαλεπήβολο και πιθανολογούσαν την αποτυχία του, ιδίως ως προς τα μέτρα για τον αγροτικό τομέα, που συναντούσαν και τις μεγαλύτερες αντιδράσεις. Ο Μάνσολτ όμως, χωρίς να χάσει την αισιοδοξία του, έπιασε δουλειά. Τα σχέδιά του προέβλεπαν συμφωνία για ένα συνδυασμό άμεσων επιδοτήσεων στην παραγωγή και τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, με μηχανισμούς στήριξης των τιμών, μεταξύ άλλων εγγυημένες κατώτατες τιμές αλλά και δασμούς και ποσοτώσεις στις εισαγωγές ορισμένων αγαθών από τρίτες χώρες. Με τον τρόπο αυτό θα δίνονταν κίνητρα για αύξηση της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα, ούτως ώστε οι καταναλωτές να εφοδιάζονται αδιάλειπτα με τρόφιμα σε προσιτές τιμές και να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του αγροτικού τομέα της ΕΕ.

Ως Επίτροπος αρμόδιος για θέματα γεωργίας και ενθουσιώδης αγρότης ο ίδιος, ο Μάνσολτ άνοιξε τον δρόμο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική. ▶

Το σχέδιο Μάνσολτ

Τα σχέδια του Μάνσολτ αρχικά συνάντησαν αρκετές αντιδράσεις από τους αγρότες και τους πολιτικούς εκπροσώπους τους, οι οποίοι πίστευαν ακράδαντα ότι αυτή η κοινή προσέγγιση θα απειλούσε τα εισοδήματά τους και ότι μόνο οι μεγάλοι αγρότες θα ήταν σε θέση να επιβιώσουν. Χρειάστηκε να ξεπεραστούν πολλά εμπόδια για να επιτευχθεί συμφωνία επί της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής, ωστόσο ο Μάνσολτ επέμεινε και το 1968 η Επιτροπή δημοσίευσε το «Υπόμνημα για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής», γνωστό και ως «σχέδιο Μάνσολτ». Κεντρικό μήνυμα του Σχεδίου ήταν ότι, για να επιτευχθεί η άνθιση της αγροτικής παραγωγής, οι αγρότες έπρεπε να εκσυγχρονιστούν. Ο εκσυγχρονισμός θα ήταν εγγύηση της παραγωγικότητας και θα έδινε τη δυνατότητα στους αγρότες να γίνουν αυτάρκεις.

Η αγροτική πολιτική σημείωσε απόλυτη επιτυχία ως προς την επίτευξη του αρχικού της στόχου, της ενίσχυσης της επισιτιστικής αυτάρκειας της Ευρώπης. Ωστόσο, στα 50 χρόνια της ύπαρξής της, υπέστη σημαντικές αλλαγές για να προσαρμοστεί στους νέους καιρούς. Ήδη έως τη δεκαετία του 1970 τα αποτελέσματα της πολιτικής ήταν τόσο καλά που συχνά παρατηρούνταν πλεονάσματα σε συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, ο Μάνσολτ υποστήριξε ένθερμα τη λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος ως κεντρικό στοιχείο της αγροτικής πολιτικής. Διετέλεσε Αντιπρόεδρος της Επιτροπής από το 1958 έως το 1972 και τέταρτος Πρόεδρός της από το 1972 έως το 1973.

Στόχος του Μάνσολτ ήταν να μην επαναληφθεί ποτέ ο φοβερός λιμός που έπληξε τον πληθυσμό της Ευρώπης τον τελευταίο χειμώνα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το σχέδιό του προέβλεπε την αποκατάσταση της αυτάρκειας της Ευρώπης και την άνθιση του ευρωπαϊκού αγροτικού τομέα σε πρωτοφανώς σύντομο χρονικό διάστημα.

